

A capella silent um

énekegyüttes koncertje

a **Kulturális Örökség Napjai** keretében
2019. szeptember 21. 16.00 óra

ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár
1053 Budapest, Ferenciek tere 6.

MŰSOR

1. Stephen Leek: Tabulam – My Home (Az otthonom) (a Songs of Passage című ciklusból)
2. Giacomo Carissimi: Jefte históriája – Plorate filii Israel
3. Cipriano de Rore: O sonno
4. Cipriano de Rore: Deh or foss'io
5. Cipriano de Rore: Mia benigna fortuna
6. Jean Mouton: Nesciens mater
7. Petr Eben: Starodávné čarování milému
8. Robert Schumann: Heidenröslein
9. Robert Schumann: Der Traum
10. Robert Schumann: Der Rekrut
11. Johannes Brahms: Darthulas Grabesgesang
12. Johannes Brahms: Vineta
13. Szabó Barna: Millwheel's Song

1. STEPHEN LEEK: TABULAM – MY HOME (SONGS OF PASSAGE című sorozatból)

„Mielőtt megszületett a Songs of Passage című kórusművem komponálásának ötlete, Ausztrália érdekes és izgalmas terepein dolgoztam változatos, különböző korú és teljesen különböző háttérű emberekkel. Akkor már befejeztem az Ausztráliától északra fekvő szigetekről származó kompozíciót (Island Songs – Dalok a szigetekről), és az ország legdélebbi területén, Tasmániában élő őslakosokkal is dolgoztam. Régóta érdekelt, hogy különböző kultúrákban hogyan ünnepelnek a zenén keresztül, teljesen más hangzással, más szerkezetben, más energikussággal és más előadással. ... A tételek címe Ausztrália más-más területéről származik. Ezeknek a szavaknak különleges jelentésük is van a bennszülött nyelvben. A Tabulam az otthon, az én otthonom.”

Stephen Leek

A Tabulam – a sorozat záró tétele – a zeneszerző saját szövegére készült. Szeretettel teli, optimista vers és zene. A folyamatos hármas lüktetést néha megszakítja egy-egy aszimmetrikus ütem, majd az soprán teljesen eltér a többi metrumától. „Technikailag valószínűleg ez a legnehezebb tétel, amelyben a soprán lüktetése a darab egy részében teljesen eltér a többiekétől. Ez a dal megpróbálja érzékeltetni, hogy mennyire energikus az Ausztrália északi részén sajátos, többszólamú éneklési mód, amely örömteli, ösztönös és gyakran rögtönzött. Ezt friss, gazdag és ismétlődő motívumokkal teli zenével komponáltam meg” – fogalmaz a zeneszerző.

Awake, rise up and see the morning
[shadows grow,
spreading their seams in the golden glow,
cool morning breezes fragrance the
[fresh air,
clearing the blue skies for a new day.

Ébredj, kelj fel és nézd, hogy nő a
[reggeli árnyék,
hogyan szövi át az arany ragyogást,
hús reggeli szellő illata száll a friss
[levegőben,
új napra tisztul a kék ég.

In the morning, waking that cool
[convection,
combines song and echo.

Reggel, miközben feltámad a hideg
[áramlat,
dal és visszhangja egyesülnek.

See the bright flash of the budgerigars,
see the red flash shooting through
[the trees

Nézd, a papagájok fel-felragyognak,
nézd, vörös fény tör utat a fák közt.

Then disappears behind blue green
[leaves,
lifting their heads toward the warm sun,
flowers acknowledge a new day
[has begun.

Aztán eltűnik a kék s zöld levelek mögött,
s ezek fejüket a fény felé fordítják,
a virágok is tudják; új napra ébredtek.

2. GIACOMO CARISSIMI: JEFTE HISTÓRIÁJA – Plorate filii Israel

Giacomo Carissimi az oratórium műfajának egyik legjelentősebb képviselője volt. 15 mű maradt az utókorra oratórium vagy história megnevezéssel a mester névjege alatt. Általában ószövetségi történeteket dolgozott fel bennük, latin nyelven.

Jefte története (Bírák könyve 11-12. rész): Izrael népe bálványimádás miatt az ammóniak kezére került. Szorult helyzetében a nép az Úrhoz kiáltott segítségül. Jefte volt a hadvezére Izrael seregének. Először békeköveteket küldött az ammóniak királyához, de mikor a háború elkerülhetetlenné vált, a csatába vonuló Jefte fogadalmat tett Istennek, hogy ha békességgel visszatér, ami elsőnek kijön a háza ajtaján, azt az Úrnak áldozza. A győztesen hazatérő Jefte elé elsőnek egyetlen lánya jött ki. Miután elmesélte neki, mit fogadott, a lány tudomásul vette, és csak annyit kért, hogy hadd vonulhasson félre a hegyekbe, hogy elsirassa szüzességét leánybarátaival. Jefte elengedte, majd két hónap után, mikor a lány visszatért betartották az Úrnak tett ígéretet. Szokássá lett Izraelben, hogy a leányai minden évben elvonultak dicsőíteni Jefte egyetlen gyermekét.

Carissimi oratóriumában a történet Jefte leányának búcsújával fejeződik be, előadásunkban az ez után következő zárókórust hallhatják.

Plorate filii Israel,
plorate omnes virgines,
et filiam Jephthe unigenitam in
carmine doloris lamentamini.

Sírjatok, Izrael gyermekei!
Sírjatok mind, ti szüzek!
És Jefte egyetlen lányáért
panaszos dalt énekeljetek!

3. CIPRIANO DE RORE: O SONNO – OV'È'L SILENTIO

Az 1557-ben megjelent négyszólamú madrigál szövegében halványan megjelenik az alvás és a halál jól ismert párhuzama. Rore mestere, Willaert szokása szerint az O sonno is két részből áll. A hagyománynak megfelelően az ottava (a szonett első nyolc sora) alkotja az első részt, a két tercina pedig a második részt. A darab eleje az éj nyugalmát híven illusztrálva homofon szerkesztésű, míg a seconda parte (2. rész) elején rövid, páratlan metrumú szakaszt követően megjelenik a fugge ('menekül') szó obligát, apró értékeket használó, imitatív – azaz egymást utánzó, követő szólamokat alkalmazó – megjelenítése.

O sonno, o della queta, umida, ombrosa
notte placido figlio; o de' mortali
egri conforto, oblio dolce de' mali
si gravi, ond' è la vita aspra e noiosa;

Ó alvás, a nyugodt, nyirkos, árnyas éj
békés gyermeke, a nyomorult halandók
vigasza, édes feledtetője a súlyos
rosszaknak, melyek az életet keserűvé és
unalmassá teszik

soccorri al cor omai, che langu' e posa
non have, e queste membra stanch' e frali
solleva: a me ten vola, o sonno, e l'ali
tue brune sovra me distendi e posa.

segítsd hát meg szívemet, melynek sem
csitulása, sem nyugalma; megfáradt,
kimerült tagjaimat emeld meg: repülj
hozzám, ó álom, terjeszd és borítsd fölém
barna szárnyaid.

Ov'è 'l silentio che'l dì fugge e'l lume?
E i lievi sogni, che con non secure
vestigia di seguirti han per costume?

Hol a csend, melytől menekül nappal és
fény?
És a gyengéd álmok, melyek bizonytalan
léptekkel szoktak követni téged?

Lasso, ch'invan te chiamo, e queste oscure

Jaj, hiába hívlak, s e sötét

e gelide ombre invan lusingo.
O piume d'asprezza colme! O notti acerb' e
dure!

(Giovanni della Casa?)

és jeges árnyaknak hiába hízelgek.
Keserúséget lengő tollak, kegyetlen és
kemény éjek!

4. CIPRIANO DE RORE: DEH OR FOSS'IO

Az 1562-ben megjelent ötszólamú madrigált néhány kétely ellenére többnyire Rorének tulajdonítják. A darab Petrarca Daloskönyvének (Canzoniere) egyik sestinája születt. A hatsoros strófákból álló versforma sorzáró szavai minden versszakban azonosak, a sorrendjüket a sestina szabályai határozzák meg. A szöveg Endümion és Diána szerelmére utal. Endümion Diána kérésére kibúvót kapott az öregedés alól, de olyan áron, hogy örök álomra szenderült: nem öregedett ugyan, de életét alva töltötte. A történet szomorúságát a zene felülírja: a „con essa e con Amor”-szövegrész pajkos és virtuóz homofóniája és Amor említése elárulja, hogy ezúttal a hajnaltalan éj talán nem csupán az alvó szerető feletti sajnálkozással telhet...

Deh or foss'io col vago de la luna
adormentato in qua' che verdi boschi,
et questa ch'anzi vespro a me fa sera,
con essa e con Amor in questa piaggia
sola venisse a starvici una notte;
e 'l di si stesse e 'l sol sempre ne l'onde.

Francesco Petrarca, Canzoniere CCXXXVII

Bár szunnyadnék el én is, mint a szép hold
szerelme hajdan, itt, hol zöld az erdő;
s ki által alkonyánál előbb jön este,
azzal s Ámorról megbúvján e tájon,
hajnaltalan borulna ránc az éjjel,
s napot, nappalt ne szülne tenger árja.

Csorba Győző fordítása

5. CIPRIANO DE RORE: MIA BENIGNA FORTUNA

Cipriano de Rore madrigálja (1557) Petrarca egy sestináján alapszik, két versszakot két részben megzenésítve. A 12 elhangzó verssor közül az első négy jeleníti meg a boldog múltat, mely később „váratlanul kín lett”. A váltás ezúttal egybeesik a homofon szakasz lezárultával. Monteverdi seconda pratica névvel illetve azt a 16. századi kompozíciós szemléletet, amikor a szöveg hordozta érzelem felülírja a zeneelmélet szabályait és a szövegkifejezés érdekében a zenei szövet szokatlan, olykor szabálytalan fordulatokat is felvonultat. Erről szóló írásában többek közt Rorét is megemlíti az ehhez hasonló törekvések úttörőjeként. Ebben a madrigálban találkozunk hagyományosnak mondható szófestésekkel: ilyen a boldog hármas lüktetésű megjelenítése; a melizma, hajlítás a fénylő nappalok derűjének kifejezésére, a csendes éjeket ábrázoló hosszabb ritmusértékek, a sóhajok súlytalanul elillanó megfogalmazása. Jelen vannak azonban olyan fordulatok (felugró nagyszext, a korban meglehetősen ritka asz hang alkalmazása, keresztállások), melyek a században általánosan origóként tekintett palestrinai ellenpont előírásait felrúgva ábrázolják a vágyott halált és a szerelmes elbeszélő keserúségeit.

Mia benigna fortuna e 'l viver lieto
i chiari giorni e le tranquille notti
e i soavi sospiri e 'l dolce stile
che solea resonar in versi e rime

Kegyes sorsom, meg életem, a boldog,
A fénylő nappalok s a csendes éjek,
A könnyű sóhajok s az édesebb nyelv,
melyen fölcsendült annyi, annyi vers, dal:

volti subitamente in doglia e 'n pianto
odiar vita mi fanno e bramar Morte.

Crudel, acerba, inesorabil Morte,
cagion mi dà di mai non esser lieto,
ma di menar tutta mia vita in pianto,
e i giorni oscuri et le dogliose notti.
I miei gravi sospir' non vanno in rime,
e 'l mio duro martir vince ogni stile.

(*Francesco Petrarca, Canzoniere CCCXXXII*)

váratlanul kín lettek s perzselő könny,
az élet: undor, s vágyam: az Enyészet.

Kérlelhetetlen, szörnyü, zord Enyészet,
miattad nem leszek sohase boldog,
és életem miattad egy-merő könny,
felhősek napjaim, kínzók az éjek,
nehéz sóhajtásaimból nem terem dal,
s kegyetlen gyötrődéseimre nincs nyelv.

(*Csorba Győző fordítása*)

6. JEAN MOUTON: NESCIENS MATER

A Mouton (1459k.-1522) néven ismert mester a reneszánsz polifon vokális zene és a kánonművészet egyik csúcsát hozta létre ezzel a zeneszerzői bravúrával. A nyolcszólamú motetta ugyanis négyeskánon, azaz az egyszerre elinduló négy különböző(!) dallamot ugyanezzel a négy dallammal követi kánonban a másik négy szólam. Az 1518-ban X. Leó pápa számára összeállított, és luxus kivitelben unokaöccse esküvőjén bemutatott Medici-kódexben is helyet kapott alkotás egyes interpretációk szerint már lejegyzésével is a szeplőtelen fogantatást tükrözi: a kottában csupán négy szólamot rögzítettek, míg a másik négy nem került papírra, így csak elénekelve születik meg.

Nesciens mater virgo virum
peperit sine dolore
salvatorem saeculorum.
Ipsium regem angelorum
sola virgo lactabat,
ubera de caelo plena.

Emberről nem ismerő Szűzanya
fájdalom nélkül életet adott
a mindenek Megváltójának.
Az angyalok királyát
egyedül a Szűz szoptatta,
kinek keblét menny telítette.

7. PETR EBEN: STARODÁVNÉ ČAROVÁNÍ MILÉMU

A *Varázsigé a kedves megigézésére* című darab műfaja kis kantáta három női – két szoprán, egy alt – szólóhangra és vegyeskarra. Koncertünkön németül hangzik el, ám népi szövege Északkelet-Morvaországból (Csehország keleti részéről) származik és Szent Iván éjszakájához kötődik, amely a szerelem, a termékenység és a megtisztulás éjszakája. Petr Eben egyik legkedveltebb és legismertebb világi műve ez, amelyet 1957-ben komponált.

Leuchte, leuchte, du mein lieber junger
Morgen, doch du, klarer Tau des Himmels, fall
nicht nieder, und du, helle Sonne, o geh nicht
auf, o scheine nicht auf Berge, nicht in Täler
und nicht auf den Kreuzweg!

Ragyogj, ragyogj, piros arcú, friss hajnal,
de te, ezüst harmatgyöngy, még ne hullj le,
de te, arany napfény, ó, még ne süss, ó, ne
süss, ne süss hegyre, sem a völgybe, sem a
keresztútra!

Sonne, Sonne, scheine nur allein auf den
lieben Allerliebsten mein, der von Gott mir ist

Napfény, napfény; ne süss máshová, csak
az édesegy kedvesre, rá, akit Isten rendelt

gegeben, der mir soll im Herzen leben.

Sonne, o Sonne mein, scheine auf den Liebsten und wenn du ihn siehst, so entflamme das Herz ihm, auf daß er fürder könne nimmer essen, nimmer trinken, nimmer schlafen, nimmer fröhlich sein, mach, daß er nimmermehr könne ruhig schlafen, nimmer in Fröhlichkeit leben! Soll nur an mich denken, soll zu mir sich lenken.

Eine Stunde soll ihm keine Stunde sein, die lieb ihm waren, sollen lieb ihm nimmer sein, die eigne Schwester sei ihm nicht mehr Schwester, und sein Bruder sei ihm nicht mehr Bruder, seine Mutter nicht mehr Mutter und sein Vater nicht mehr Vater!

Nichts soll ihm lieb mehr sein auf der Welt, als nur die Eine, die ihm auserkorn. Sie soll ihm lieb sein, mehr als alles in der Welt, als die schönen Jungfräulein, als die Witwen ohne Zahl, als die Frauen allzumal, über alle Königinnen in der Welt, alle Kaiserinnen, über Gold und Edelstein, Honig seim und Diamant.

Hinter Bergen weilt er, soll geschwind sie überschreiten, wenn uns Wasser trennt, soll geschwind er's überqueren, und wenn ihn Gitter von Eisen halten, soll er sie geschwind zerbrechen, brechen.

Zögern nimmer soll er und sich nicht verweilen, soll nur immer zu mir eilen.

nékem, aki él szívemben régen.

Szép Nap, ó szép Napom, keresd meg a kedvest és őt, hogyha látod, gyújtsd lángra a szívét, hogy jól ne essék neki sem az étel, sem a korty víz, sem az álom, sem a vigasság, tedd, neki ne legyen soha nyugodt álma, már soha vígan ne éljen! Gondoljon már csak rám, térjen mindig hozzám.

Nyugodt perce többé soha ne legyen, és kit szeretett eddig, mind feledje el, a húga többé sose legyen húga, bátyja többé sose legyen bátyja, anyja sose legyen anyja, apja sose legyen apja!

Mást ne szeressen már a Földön, csak az Egyetlent, kit a sors néki szánt. Őt szeresse csak, jobban, mint bárki mást, jobban hamvas szűzeknél, jobban gazdag özvegynél, jobban bármely asszonynál, jobban minden hercegnőnél, császárnőnél, jobban, mint az aranyat, mint a drágakőt, gyémántnál is jobban őt.

Hogyha köztünk hegy áll, mássza át és gyorsan jöjjön, hogyha köztünk víz áll, ússza át és gyorsan jöjjön és hogyha börtönnek rácsa köztünk, azt is zúzza szét és gyorsan jöjjön.

Akárhová visz az útja, hozzám érjen, hozzám siessen, ne késsen és hozzám elérjen.

(Nádas Katalin fordítása)

8. ROBERT SCHUMANN: HEIDENRÖSLEIN OP. 67 NO. 3 (Vadrózsa)

Goethe versének legismertebb megzenésítése a Schubert-változat. A Schumannnál 13 évvel idősebb komponista dalához hasonlóan a most elhangzó kórusmű is népdalszerű egyszerűséggel követi a vers szerkezetét. Három teljesen azonos strófa hangzik el a zenében is. A darab a *Romanzen und Balladen* I. sorozatában jelent meg 1849-ben.

Sah ein Knab' ein Röslein stehn,
Röslein auf der Heiden,
War so jung und morgenschön,

Rózsát lát meg egy legény,
vadrózsát a réten;
szép, akár a hajnalfény,

Lief er schnell es nah zu sehn,
Sah's mit vielen Freuden.
Röslein, Röslein, Röslein roth,
Röslein auf der Heiden.

Knabe sprach: ich breche dich,
Röslein auf der Heiden!
Röslein sprach: ich steche dich,
Daß du ewig denkst an mich,
Und ich will's nicht leiden.
Röslein, Röslein, Röslein roth,
Röslein auf der Heiden.

Und der wilde Knabe brach
's Röslein auf der Heiden;
Röslein wehrte sich und stach,
Half ihm doch kein Weh und Ach,
Mußt' es eben leiden.
Röslein, Röslein, Röslein roth,
Röslein auf der Heiden.

(Johann Wolfgang von Goethe)

fut a fiú könnyedén:
erre vágyik régen.
Piros rózsza, rózsaszál,
vadvirág a réten.

Fiú szól: Letörlek én,
vadvirág a réten!
Rózsza szól: Megszúrlak én,
nyúlhatsz százszor is felém:
nem szakítsz le mégsem!
Piros rózsza, rózsaszál,
vadvirág a réten.

A fiú letépi már
a rózsát a réten:
Jajgat, szúr a rózsaszál,
tolvajával szembeszáll,
nem menekszik mégsem...
Piros rózsza, rózsaszál,
vadvirág a réten.

(Képes Géza fordítása)

9. ROBERT SCHUMANN: DER TRAUM OP. 146 NO. 18 (Az álom)

Az álom című Uhland-vers három miniatűr strófában ábrázolja a szerelem gyógyító, életet adó gyönyörűségét és az elmúltával beálló dermesztő magányt. Megzenésítése híven követi a költemény sorszerkezetét: minden sorhoz két zenei ütem járul a Schumann-műben. A második versszak sorainak ritmusa azonban jelentősen eltér a másik két stróféától: az érzelmi fokozás (a két *küßten sich* és a *fest* szó kitérülése) kibillent a medréből az addigi egyszerű deklamációt. A darab a *Romanzen und Balladen* IV. kötetében jelent meg 1849-ben.

Im schönsten Garten wallten
Zwei Buhlen Hand in Hand,
Zwo bleiche, kranke Gestalten,
Sie saßen ins Blumenland.

Sie küßten sich auf die Wangen
Und küßten sich auf den Mund,
Sie hielten sich fest umfängen,
Sie wurden jung und gesund.

Zwei Glöcklein klangen helle,
Der Traum entschwand zur Stund;
Sie lag in der Klosterzelle,
Er fern in Turmes Grund.

(Ludwig Uhland)

A leggyönyörűbb kertben kóborolt
két szerető kéz a kézben,
két sápadt, beteges alak,
ültek a virágok közt.

Megcsókolták egymás arcát,
megcsókolták egymás száját,
szorosán ölelték egymást,
együtt váltak erőssé és fiatalá.

Két harangocska csendült fényesen,
az álom szertefoszlott tüstént;
Egyikük a kolostorcellában pihent,
másikuk messze a torony mélyén.

10. ROBERT SCHUMANN: DER REKRUT OP. 75 NO. 9 (A toborzás)

A 18. században élt Robert Burns versét Schumann német fordításban zenésítette meg a *Romanzen und Balladen* II. füzetében (1849). A ma elhangzó Schumann-tételek közül ez áll legtávolabb a szenvedélytől. Zenei szerkezete strófikus, három azonos zenei anyagú versszak illusztrálja a kedvese bátorsága fölött büszkélkedő lány vidámságát.

Sonst kam mein Johnnie zur Stadt vom Land
In schäbiger Mütze mit schäbigem Rand!
Nun hat er 'nen Hut, die Feder darüber,
Juchhei, braver Johnnie, stutz' auf deinen Biber!

Stutz' deinen Biber und stutz' mir ihn fein,
's geht über die Grenze durch feindliche Reih'n!
Dort pfeifen die Kugeln hinüber, herüber,
Juchhei, braver Johnnie, stutz' auf deinen Biber!

Pfeifen die Kugeln dir um das Gesicht,
So denk an dein Mädchen und fürchte dich nicht!
Und bringst auch 'nen Hieb mit auf der Wange
querüber,
Juchhei, braver Johnnie, ich hab' dich nur lieber!

Amikor Johnnym legelőször a városba idejött,
sapkája lyukas volt, kikopott-beütött;
lám, most mit hord: tollas kalapot –
bámulnak, Johnnym, ha félrecsapod!

Csapd félre bizony tollas kalapod,
megyünk a határra, szétütni nagyot,
szállnak a golyók itt és ott:
bámulnak, Johnnym, ha félrecsapod!

Fütyülnek a golyók, az arcod kemény,
gondolj kedvesedre és ne félj!
s ha arcod megsebesül is,

csak még jobban szeretlek, bátor Johnny!

Robert Burns

részben Weöres Sándor fordítása nyomán

11. JOHANNES BRAHMS: DARTHULAS GRABESGESANG, OP. 42, NO. 3

Johannes Brahms (1833–1897) kórusra írt három éneke (Drei Gesänge) viszonylag korai mű, 1860-ban keletkezett – ebből való az itt elhangzó tétel, a Darthula temetési éneke. A költemény a 3. században élt Ossian alkotása, Brahms legalábbis így jelölte meg a partitúrában, de a helyzet nem ilyen egyszerű. James MacPherson 1765-ben kiadott gyűjteményében olyan elbeszélő költeményeket és verstörödékeket adott közre, amelyek a skót fennsíkon gyűjtött írásos dokumentumokon és szájhagyomány által megőrzött szövegeken alapulnak. A skót irodalmár Ossian alkotásaiként jelölte meg ezeket a szövegeket, mondván, ő csak fordította, rekonstruálta azokat gáel nyelvből, ennek hitelességét azonban már kortársai is megkérdőjelezték. „Ossian művei” azonban Európa-szerte elterjedtek, számtalan fordítást, átdolgozást mértek, és óriási hatást tettek a korabeli irodalomra. Johann Gottfried Herder 1773-ben jelentette meg a maga átköltéseit, az ő verziójában találkozott Brahms a világszép lány, Darthula temetését érzékletesen leíró költeménnyel.

A történet szerint egy zsarnok király szerelmes Darthulába, utóbbi azonban nem őt, hanem azt a királyfit szereti, aki két testvérével együtt éppen e zsarnok király ellen harcol. A király túlerőben levő csapatai legyőzik a három testvér seregét, megölve a fiúkat is. Darthula ennek hallatán öngyilkos lesz (vagy a hír hallatán meghal – ez nem derül ki világosan a költeményből). Az eredeti angol versben a zsarnok király száz dalnoka siratja Darthulát, de Herder átköltésében valószínűleg a nép, férfiak és nők közösen temetik. Brahms csak a költemény végét zenésítette meg, így több olyan név is szerepel a szakaszban, amelyek jelentése csak az előző szakaszból tudható, sejthető.

Kola (Colla): Darthula apja; Selma (Seláma): Darthula családjának vára, melyet víz vesz körül; Thrutil: Darthula családjának megalapítója; Erin: helysége.

Mädchen von Kola, du schläfst!
Um dich schweigen die blauen Ströme
Selmas.
Sie trauern um dich, den letzten Zweig
von Thrutils Stamm.

Colla leánya, alszol!
Körülötted hallgatnak Selama kék árjai
(habjai).
Siratnak téged, Thrutil törzsének
utolsó ágát.

Wann erstehst du wieder in deiner Schöne?
Schönste der [Schönen] Mädchen in Erin,
du schläfst im Grabe langen Schlaf,
dein Morgenrot ist ferne.

Mikor kelsz új életre szépségedben?
Erin szépeinek legszebbike,
hosszú álmot alszol a sírban,
hajnalod messze van.

Nimmer, o nimmer kommt dir die Sonne
weckend an deine Ruhestätte: „Wach' auf!
Wach' auf, Darthula! Frühling ist draußen,
die Lüfte säuseln;
auf grünen Hügeln, holdseliges Mädchen,
weben die Blumen! Im Hain wallt
sprießendes
Laub!"

Soha, ó, soha nem jó már a nap
nyughelyedre, ébreszgetve: „Kelj fel,
kelj fel, Darthula! Kinn tavasz van,
a szellő susog;
a zöld dombokon, bájos lányka,
elevenek a virágok! A ligetben kipattannak
a lombok rügyei!"

Auf immer, auf immer! So weiche denn,
Sonne,
dem Mädchen von Kola! Sie schläft,
Nie ersteht sie wieder in ihrer Schöne!
Nie siehst du sie lieblich wandeln mehr.

Örökre, örökre! Engedj hát, Nap,
Colla leányának! Alszik,
Soha nem kel új életre szépségében,
soha nem látod többé kedvesen andalogni.

12. JOHANNES BRAHMS: VINETA

A legenda szerint a Balti-tenger déli részén, a németországi Rügen-szigettől délkeletre volt egy város, amelyet Isten elpusztított, a tengerbe süllyesztett. Története az első magyar nyelvű útleírásban, Szepsi Csongor Márton tollából is fennmaradt (Kassa, 1620): „Hét mély földön ez varostul [Julinumtól] volt még ennel-is szob város Vineta neuü, mellyet az Wr Isten nem külömben mint Iulinumot menyköueckel ronta és tengerral burita el, mostanis tizta időn ha ember felette haioual megyen egészen meg lattyá minden fundamentomat.” A kórusmű az 1860-ban komponált Három ének (Drei Gesänge, op.42) második darabja, szövegét pedig ugyanaz a költő, Wilhelm Müller (1794–1827) jegyzi, aki Schubert Téli utazás című dalciklusának verseit is írta.

Aus des Meeres tiefem, tiefem Grunde
Klingen Abendglocken dumpf und matt,
Uns zu geben wunderbare Kunde
Von der schönen alten Wunderstadt.

A tenger mélységes mélyéről
esti harangok szólnak fojtottan és tompán,
hogy csodás hírt adjanak nekünk
a régi szép csodavárosról.

In der Fluten Schoß hinabgesunken,
Blieben unten ihre Trümmer stehn.

A folyamok ölébe süllyedve
romokban áll.

Ihre Zinnen lassen goldne Funken
Widerscheinend auf dem Spiegel sehn.

Und der Schiffer, der den Zauberschimmer
Einmal sah im hellen Abendrot,
Nach derselben Stelle schiffte er immer,
Ob auch rings umher die Klippe droht.

Aus des Herzens tiefem, tiefem Grunde
Klingt es mir, wie Glocken, dumpf und
matt.
Ach, sie geben wunderbare Kunde
Von der Liebe, die geliebt es hat.

Eine schöne Welt ist da versunken,
ihre Trümmer blieben unten stehn,
lassen sich als goldne Himmelfunken
oft im Spiegel meiner Träume sehn.

Und dann möcht ich tauchen in die Tiefen,
ich versenken in den Widerschein,
Und mir ist, als ob mich Engel riefen
In die alte Wunderstadt herein.

Ormairól arany szikrák
csillannak vissza a [víz]tükörről.

És a hajós, aki a csodacsillámlást
meglátta egyszer a világos alkonypírban,
ugyanarra a helyre hajózik mindig,
noha sziklazátonyok fenyegetik ott.

A szív mélységes mélyéről
mintha harangok szólának, fojtottan és
tompán.
Ó, csodás hírt adnak
a Kedvesről, akit szívem szeretett.

Csodás világ süllyedt ott el,
romjai megmaradtak,
aranyozott égi szikraként
sokszor látom álmaim tükrében.

Aztán szeretnék a mélybe merülni,
belesüllyedni a visszfénybe,
és olyan, mintha angyalok hívnának be
a régi csodavárosba.

13. SZABÓ BARNA: MILL-WHEEL'S SONG (2017)

Shelley verse, a Malomkerék dala pihenőként szolgál a programot jellemző szenvedélyek után. A természeti állóképet blues-szerű zene festi, a férfikar osztinátója segít behelyezkedni a malomkerék hangjának monotóniájába. Szabó Barna a darabról: „Rövid, kisszabású, egy harmatgomba árt(alm)atlanságát mutató tétel, csöppnyi blues, falatnyi Twin Peaks-be (David Lynch) mártott perui bocicsokoládé.”

A widow bird sate mourning for her love
Upon a wintry bough;
The frozen wind crept on above,
The freezing stream below.

'There was no leaf upon the forest bare,
No flower upon the ground,
And little motion in the air
Except the mill-wheel's sound.

(Percy Bysshe Shelley)

A téli fán gyászolva üldögél
egy özvegy nagy madár;
fölötte fagy leng, lassu szél,
és lenn a víz megáll.

A síkos föld kopár, virága jég,
fagy járja át a fát,
csönd van, csak egy malomkerék
suhog a légen át.

(Radnóti Miklós fordítása)

A CAPELLA SILENTIUM 2009-ben alakult Várkonyi Tamás vezetésével, azzal a céllal, hogy az a cappella kórusirodalom elfeledett szépségeit felkutassa és megszólaltassa korszaktól, stílusoktól függetlenül; a zenetörténet rejtett összefüggéseit, kölcsönhatásait, zeneszerzők alkotásainak kapcsolatát izgalmas és újszerű szövegkörnyezetben bemutassa a mai hallgató számára. Repertoárján mintegy kétszáz mű szerepel, amelyeket mintegy ötven koncerten adott elő, tizenöt tematikus műsor keretében. Bár a versenyeken szereplés nem tartozik fő céljai közé, az első három évben két nemzetközi versenyen is megmérettette magát. Alig egy évvel megalakulása után, a 2010-ben megrendezett bécsi Schubert Versenyen elnyerte a kötelező mű legjobb előadásáért járó különdíjat, valamint továbbjutott a legjobbaknak fenntartott nagydíjas versenyre. Két évvel később pedig, 2012 októberében a vegyeskari kategória második helyén végzett Riminiben, ahol a legjobb kamarakórusnak járó különdíjat is neki ítélte a zsűri.

A CAPELLA SILENTIUM KÖZREMŰKÖDŐ TAGJAI:

Csernyik Balázs Ferenc

Csurilla Patrik

Försönits András

Karsa Ilona

Kérges Dániel

Németh Nikolett

Reviczki Julianna

Sipos Ferenc

Szablics Karolin

Terray Boglárka

Vezényel: Terray Boglárka és Csernyik Balázs Ferenc

www.capellasilentium.com